

Viltkokeranemonen

De viltkokeranemonen behoren tot de familie Cerianthiidae en komen zowel in tropische als in koude wateren voor. Onderscheiden worden de kleine soort *Cerianthus lloydii*, die maximaal 15cm kan worden en te vinden is in ondiep water van Spitsbergen tot aan de Golf van Biskaje, Hij komt ook in Zeeland voor. Vóór de bouw van de waterkering in de Oosterschelde was hij bij eb bij de Flauwer/Heerenkeet in grote getale in zeer ondiep water aan te treffen.

De grotere soort, *Cerianthus membranaceus*, wordt maximaal 30 centimeter en maakt een koker die wel een meter lang kan worden. Een theorie is dat de koker wordt gemaakt van zanddeeltjes en netelkapsel, die worden samengevoegd door slijm, dat door de anemoon wordt uitgescheiden. Volgens een andere bestaat hij alleen uit afgestoten netelcellen (nematocysten). De buitenzijde lijkt enigszins op de slurf van een olifant de binnenkant is blauwachtig en volkomen glad. Dit is belangrijk, want evenals een kokerworm kan de *Cerianthus* bij verstoring zich bliksemsnel terugtrekken. Het dier verdwijnt dan helemaal in de koker en is dan onzichtbaar. Daarom dienen onderwaterfotografen hem heel voorzichtig te naderen. Zelfs een uitademing kan al voldoende beroering geven voor de anemoon om zich terug te trekken, met als gevolg dat het nemen van een opname van dit schitterende de dier onmogelijk wordt.

NACHTDIEREN

Evenals alle andere anemonen behoort de *Cerianthus* tot de holtedieren of Coelenterata. De mondopening voert naar de darmholte of coelenteron en is zowel mond als anus. Het dier heeft rond de mondopening twee kransen tentakels. De binnenste is de kortste, terwijl de buitenste

Cerianthus membranaceus

tentakels veel langer zijn. Deze dienen voor het bemachtigen van het voedsel, dat via de korte tentakels in de mondopening wordt gebracht. Dit voedsel bestaat hoofdzakelijk uit fijn plankton, maar prooien van een groter formaat worden zeker niet geschuwd. De *Cerianthus* is een heel sterke netelaar. Vissen die met de netelcellen van de buitenste tentakelkrans in aanraking zijn gekomen, zullen zich deze 'ontmoeting' nog lang heugen. Het desbetreffende lichaamsdeel is daarna flink aangetast en heeft geruime tijd nodig zich te herstellen. Het dier zal daarna zoveel mogelijk uit de buurt van de viltkokeranemoon proberen te

Het oranjekeurig
Baksteen-anemoontje
(*Diadumene cincta*),
ook wel
Golfbrekeranemoon
genoemd, komt
massaal voor op de
dijkvloeiingen van de
Oosterschelde.

blijven.

Cerianthussen zijn echte nachtdieren en vaak ver uit hun koker tevoorschijn. Ze spreiden dan hun tentakelkrans helemaal uit – een schitterend gezicht - om zoveel mogelijk plankton te verschalken. Dan staan ze te pronken in hun schitterende kleuren. Deze zijn zeer divers: alle kleuren van het spectrum, maar ook mengkleuren, komen voor.

LEEFTIJD

Viltkokeranemonen kunnen heel oud worden. In één van de eigen aquaria staan enkele exemplaren die daar al ruim 25 jaar geleden, toen ze als volwassen exemplaren waren, zijn geplaatst.

Het komt soms voor dat Cerianthussen hun koker verlaten. Naar de reden kan slechts worden gegist. Misschien dat het stromingspatroon is gewijzigd of dat er sprake is van parasieten in de koker. Al kruipend over het substraat zoekt het dier dan een nieuwe, voor hem gunstige plaats. Het lichaam loopt aan de onderzijde spits toe. Hiermee graaft de anemoon zich in het substraat in en vormt een nieuwe koker. Mocht zich ergens een holte of een spleet in het gesteente bevinden, dan kunnen ook deze door het dier worden benut.

Een enkele keer blijkt de punt te zijn beschadigd en is de onderzijde open. Het dier kan dan slechts overleven als het deze opening kan sluiten. Als het hierin slaagt, heeft het toch nog een probleem, want het graafmechanisme is hiermee aangetast. De onderzijde heeft een ronde vorm, waardoor de anemoon zich slechts ondiep kan ingraven.

Een Nederlandse viltkokeranemoon

Het Weduwroosje (*Sagartiogeton undatum*) komt vooral voor op plaatsen met geringe waterbeweging.

Hierdoor kwam het vroeger vooral in de Grevelingen voor.

Sinds de voltooiing van de stormvloedkering zijn de stroomsnelheden sterk gereduceerd en is het water helderder, waardoor we het Weduwroosje ook in de Oosterschelde vaker tegenkomen.

De weduwroos is betrekkelijk gemakkelijk te herkennen als hij zijn lange, slanke tentakels gestrekt heeft. Over deze tentakels lopen (inwendig) fijne lengtestrepen. Er is in heel Nederland geen enkele zeeanemoon met zulke lange tentakels in verhouding tot de lengte van de zuil. Een individu dat z'n zuil en/of z'n tentakels geheel of gedeeltelijk heeft ingetrokken, kan verward worden met de slibanemoon. Aan de zuil van de weduwroos zijn echter nooit schelpfragmenten gehecht.

Nog
meer
varianten
van de
koker-
anemonen:

links
C. filiformes

rechts:
C. cerianto

